

מסורת הש"ס

החולץ ליבמתו

פרק רביעי יבמות

לח.

עין משפט
נר מצוה

דרכי חד אים לי גבד. וטענת ברי הוא דידע מאי קתבע מיניה: מי איכא למימר הכי. הא לא ידע מאי קא תבע מיניה אי פלגא בנכסי מיתנא (א) אי פלגא מנתא בנכסי יבם ומכא שתי טענות הוא בנכסי עליהם בכל אחת ואחת אומרים לו הבא ראיה: סגא. אצי המת והיבם: הוי יבם ודאי. יורש וידוע

מכא מי הוא בנכס ומוחזק בנכסים. ולא דמי להאי דרז משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה זכיה בנכסים ממה נפשך אפילו הכי לא חשיב ודאי דלא ידע מכא מי הוא בנכס לירש מכא מה הוא בנכס עליו: פלגא דקא מורה לכו שקלי. משעה והוצים נוטלין שלשה: פילגא דקא מורה ליה. שני והוצים תילתא דכולהו נכסי: שקלי. דהא אמרו ליה אחונא את ואנייה הוו תרי ואיהו שלשי: פש דנקא. דקמיננו עליה האי אמר כולה ידי והני אמרי כולה דידן הוא נוטל חצי וצין שניהם חצי: סגא ויבם בנכסי ספק. סגא אמר האי בר מיתנא הוא וציון דאין לו יורש אני קודם דתנן (ב"ב דף קטו). האב קודם לכל יואל ירוש ויבם אמר בני הוא ואני יורש דהאב קודם: סגא וספק בנכסי יבם. שאין ליבם בן אחר סגא אמר את בר מיתנא ואני יורש את בני מקום שאין לו בן וספק אמר בנו אני ואני יורשו: חולקין. דלמלא כולהו דהאי ודלמלא כולהו דהאי. ואין לומר האב ודאי מוחזק דאם זה בנו אין כלל לאב כלום: מתני' שומרת יבם. ממתנת ומנפיה ליבם. כמו עניה זו לשוא שמרה באף על פי בכתובות (דף סד): שפלו לה נכסים. מאזיה וסלקא דעתן שפלו לה כשהיא שומרת יבם: ונכסים הנכסים ויואלים עמה. היינו נכסי מלוג שאין לה קיים וכשהיא נכנסת נכסין עמה וכשהיא יואלת יואלין עמה: ה"ג ב"ש אומרים יחולקו יורשי הצעל עם יורשי האב. דספק נשואה היא וזכה היבם בחצי

ירשמו מספק שהצעל יורש את אשתו וזו שספק נשואה היא אלנו זכי בפלגא אבל בכתובתה מודים ב"ש דבזכות הצעל היא ולא פלגי בה יורשי האב. וטעמא דכולה מתניתין מפרש בגמ' גב' מאי סגא רישא דל"פ ומ"ש סיפא דפלגי ב"ש. מאי סגא רישא כשהיא קיימת ללא פלגי ב"ש אלל בכה דליה מחזיקין לנכסי דקאמרי מוכרת ונותנת לכתלה ומאי סגא סיפא דפלגי כשמתה לא מוקמי נכסי מלוג בזכות יורשיה: ה"ג אמר עולא רישא דנפלה כשהיא ארוסה. שפלה לייבום מאירוסין ונפלו הנכסים לה כשהיא שומרת יבם: סיפא דנפלה. לפניו לייבום: כשהיא נשואה. הלכך רישא דלגבי ארוסה ממש קי"ל לב"ש תמכור דתנן לקמן כ"ש זו שאינה אלל זקוקה לצעלה ולב"ה דאמרי בארוסה ודאי לא תמכור לכתלה אלל אם מכרה ונתנה קיים הכא משום דספק ארוסה היא דלגביה ביה ולא אשתו ממש היא מורד ב"ה דמוכרת ונותנת לכתלה: סיפא

הוי יבם ודאי וספק ספק. פי' בקונטרס ודאי שידוע מאיזה כח הוא בנכס ומוחזק בנכסים ולא דמי להאב דרז משרשיא דלעיל דהתם אע"ג דספק אית ליה בנכסים זכיה ממה נפשך אפ"ה לא חשיב ודאי דלא ידע מכא מי הוא בנכס עליו: פלגא דקא מורה לכו שקלי. משעה והוצים נוטלין שלשה: פילגא דקא מורה ליה. שני והוצים תילתא דכולהו נכסי: שקלי. דהא אמרו ליה אחונא את ואנייה הוו תרי ואיהו שלשי: פש דנקא. דקמיננו עליה האי אמר כולה ידי והני אמרי כולה דידן הוא נוטל חצי וצין שניהם חצי: סגא ויבם בנכסי ספק. סגא אמר האי בר מיתנא הוא וציון דאין לו יורש אני קודם דתנן (ב"ב דף קטו). האב קודם לכל יואל ירוש ויבם אמר בני הוא ואני יורש דהאב קודם: סגא וספק בנכסי יבם. שאין ליבם בן אחר סגא אמר את בר מיתנא ואני יורש את בני מקום שאין לו בן וספק אמר בנו אני ואני יורשו: חולקין. דלמלא כולהו דהאי ודלמלא כולהו דהאי. ואין לומר האב ודאי מוחזק דאם זה בנו אין כלל לאב כלום: מתני' שומרת יבם. ממתנת ומנפיה ליבם. כמו עניה זו לשוא שמרה באף על פי בכתובות (דף סד): שפלו לה נכסים. מאזיה וסלקא דעתן שפלו לה כשהיא שומרת יבם: ונכסים הנכסים ויואלים עמה. היינו נכסי מלוג שאין לה קיים וכשהיא נכנסת נכסין עמה וכשהיא יואלת יואלין עמה: ה"ג ב"ש אומרים יחולקו יורשי הצעל עם יורשי האב. דספק נשואה היא וזכה היבם בחצי

דרכי חד גבד הוא אבל הכא מי איכא למימר הכי ורבי ירמיה אמר לך אנא דאמרי אפי' לרבנן עד כאן לא קאמרי רבנן התם אלא משום דא"ל אי שתקת שתקת ואי לא מהדרנא שטרא למרייהו ולא מצית לאשתעווי דינא בהדייהו אבל הכא מי איכא למימר הכי "ספק ויבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק אמר האי גברא בר מיתנא הוא ופלגא ידידי הוא יבם אמר את בראי ידידי את ולית לך ולא מידי הוי יבם ודאי וספק ספק (ב) ואין ספק מוציא מידי ודאי יבם ובני יבם שבאו לחלוק בנכסי סבא ספק אמר ההוא גברא בר מיתנא הוא ופלגא ידידי הוא ובני יבם אמרי אחונא את ומנתא אית לך בהדן פלגא דקמורי להו שקלי תילתא דקא מורדו ליה שקל פש להו דנקא הוי ממון המוטל בספק וחולקין יבם ויבם בנכסי ספק או סבא וספק בנכסי יבם הוי ממון המוטל בספק וחולקין: מתני' שומרת יבם שנפלו לה נכסים מודים ב"ש וב"ה שמוכרת ונותנת וקיים מתה מה יעשה בכתובתה ובנכסים הנכסים ויואלין עמה ב"ש אומרים יחולקו יורשי הבעל עם יורשי האב וב"ה אומרים יחולקו יבם בנכסי ספק בכתובה בחזקת יורשי הבעל נכסים הנכסים ויואלין עמה בחזקת יורשי האב (ג) וכנסה הרי היא כאשתו לכל דבר ויבולבד שתהא כתובה על נכסי בעלה הראשון: גב' מ"ש רישא דלא פלגי ומ"ש סיפא דפלגי אמר עולא רישא דנפלה כשהיא ארוסה וסיפא דנפלה כשהיא נשואה וקסבר עולא זיקת ארוסה עושה ספק ארוסה זיקת

הנכסים בחזקת. בפרק מי שמת (ב"ב דף קטו). פלגי כשהיא גוונא ב"ש וז"ה גבי נפל הבית עליו ועל אשתו וקאמר בגמ' בחזקת מי פירוש בית הלל דקאמרי נכסים בחזקת דהיינו נכסי לאן ברזל בחזקת מי ר' לעזרז לומר בחזקת יורשי האשה רבי יוחנן אמר בחזקת יורשי הצעל ויש לנכסי אמר יחולקו ופי' בקונטרס בפרק האשה שנפלו (כתובות דף פ: וס) דכי היכי דפלגי התם הכי נמי פלגי אמתניתין דהאב ורבינו תם אומר דלא דמיא הך לדהתם דהאב לא פלגי ב"ש ככתובה אלל בנכסי מלוג כדאמר בגמ' דכתובה שייכה מדקמיני יחולקו יורשי הצעל עם יורשי אב כו' אלל התם קמיני סתמא יחולקו משמע דכתובה נמי פלגי והיינו טעמא דהתם אם הצעל מת תחלה היא האשה כמו שגזתה ככתובה אלל הכא שהיא זקוקה ליבם אין לאשה כלום בנכסי הצעל עד אחר החלצה ללא ניתנה כתובה לגבות מחיים ואפשר דכולהו אמוראי מורד הכא דנכסי לאן ברזל הוי בחזקת יורשי הצעל והא דלא ערביניהו עם כתובה כדי ליתן טעם לדבר כלומר בחזקת מי שהיו עד עתה דהיינו בחזקת הצעל אלל ככתובה דבר פשוט הוא יותר שהיא בחזקת הצעל מנכסי לאן ברזל שהיא היבאה מציה אציה ושמה אותם לצעל וכן י"ל למחן דאמר התם בחזקת יורשי הצעל ואם תאמר ולמחן דאמר בחזקת יורשי האשה מ"ש מנפל הבית עליו ועל אמו דמודים בית הלל שיחולקו ולא מוקמינן להו בחזקת יורשי האם ויש לומר דשמתא קסבר ההוא תנא דירושת יורשי הצעל דרבנן א"ג אפילו קסבר דהוי דאורייתא כיון דלאו מכא קורצב קאמין מוקמינן להו בחזקת האשה טפי א"ג משום הכי לא מוקמינן להו התם בחזקת יורשי האם משום דרגילות הוא שהיא אית מתה קודם דקא חשיב בריש יא וחולין (ב"ב דף קט). פורענות כשהעין מת תחלה לנפיק לא החזיקו בחזקת האם ולא חזיקו יורשי האשה היכי גבו כתובה (א) הא קי"ל כרז ושמואל דאמרי בפרק כל הנשבעין (שבעות דף מו). דאין אדם מוריש שבעה לבניו ומיהו לב"ש נחא דאית להו שטר העומד לגבות כגזי דמי והוה כמחזיקין בזמון דכמה ברייתות דפריך מינייהו לרז ושמואל שבעות (י) משני התם דלמא כב"ש ולר"א דאמר בחזקת יורשי האשה נחא דאיהו פליג כדדיא שבעות (דף מה). אדרז ושמואל אלל ר' יוחנן דאמר בחזקת יורשי הצעל ופי' דנכסים בחזקתם הוא טעם לדבר למה לי חיפוק ליה דאין אדם מוריש שבעה לבניו ויש לומר דהיא הנותנת דלפי שהנכסים בחזקת הצעל (א) אינה מורשת שאם היו בחזקת האשה היתה מורשת כמו לבית שמאי דאמרי כגזי דמי אי נמי אר"י דאיכא לאוקמי בזמנא דאיתנהו צענייהו שנוטל בלא שבעה והא דלא משני הכי שבעות אלל דוחק להעמידה כב"ש משום דהתם ככתובה איירי אלל הכא דאיירי בנכסי לאן ברזל שהיא מציה אציה דרגילין להיות צענייהו דאין דרך לצעלה למכור ואיכא למי"ד לקמן (דף סו). המכנסת שום לצעלה אם רצה הצעל למכור לא ימכור: זיקת

לא א"מ פ"ה מהלכות נחלות הלכך דה סמך עשין לו טו"ע א"ה"ע סימן קקט סעיף א: לר ב מ"י שם טו"ע שם סעיף א: לר ב מ"י שם טו"ע שם סעיף ח: לו ד מ"י פכ"ב מהל' אשות הלכה י ופ"ג מהלכות נחלות הלכה י סמך עשין לו טו"ע א"ה"ע סימן קס סעיף ה: לו ד טו"ע שם ס"ו: לר ב מ"י שם טו"ע א"ה"ע סי' קס ס"א:

לר ז מ"י שם ופ"א מהלכות יבום הל' א טו"ע א"ה"ע שם סעיף א וימין סעיף ד:

תוס' חד מקבוא (המשך) אשתו צ"ב יחולקו יורשי הבעל עם יורשי האב שאני הכא כיון דשומרת יבם היא יבם במקום בעל קאי וכשם שהיא מוחזק בכתובה כך הוא מוחזק בנכסים והרמב"ם כתב גבי שומרת יבם נמי יחולקו מסקנא דשמעתא אליבא דהלכתא שומרת יבם מן הארוסין כל הנכסים בחזקת ל"ש נפלו לה בחיי ארוס ל"ש נפלו לה כשהיא שומרת יבם ל"ש עבר בה מאמר ול"ש לא עבר בה מאמר ל"ש בחייה ולפירות ל"ש מתה ולגוף הנכסים ואם היתה שומרת יבם מן הנשואין נפלו לה נכסים כשהיא שומרת יבם מוכרת ונותנת נכסים הנכסין והיוצאים עמה וקיים ואפלו עשה בה מאמר ואם מתה נכסים בחזקת כתובה וצ"ב בחזקת יורשי הבעל. נ"מ בחזקת יורשי האב ואפי' עשה בה מאמר ואם היתה שומרת יבם מן הנשואין נפלו לה נכסים כשהיא תחת בעלה קי"ל כרבא דאמר ר' עירפא מיהא ל"ש עבר בה מאמר ל"ש לא עבד בה מאמר והשתא כשמת הבעל קלישא ליה וידו כיהא ויחולקו הנכסים בחזקת יורשי האב ואפי' ידו ונכסים בחזקת יורשי האב. מיהו קי"ל כרבא ויחולקו ואפי' דאמר רב פפא דייקא מתני' כותיה דאביי תחלה כותיה דרבא דקיי"ל כל היכא דפלגי אביי ורבא הלכה כרבא כרבי מיע"ל ק"מ הלכך הלכתא כרבא ויחולקו. וי"מ אליבא דאמר ידו עירפא מיהא נכסים בחזקת יבם. ורש"י כתב ויחולקו והא דאמר ואפי' דקשיא מתא לאביי היה לרבא נמי קשיא אדמפלגי לאמר מיהא פלגו בחייה ולפירות דאליבא דביש יחולקו. וי"מ דלרבא לא קשיא מתא (ה) בדמות ה"ה יחולקו לכ"ע הואיל והללו באים לייש אבל בחייה נכסים בחזקת אפי' לב"ש אפי' עבר לה מאמר (ו) ולפי הפירוש הזה לא הוה צריך לאוקמי רישא ברלא עבר לה מאמר. והיל לאוקמי רישא וסיפא בחד טעמא דרביבד לה מאמר:

(א) ר"ל נפלו לה נכסים תחתיו דבעל ול"ש נפלו לה כשהיא שומרת יבם לב"ש יחולקו. (ב) עי' תוס' לקמן לע ד"ה אפי'.